

THE COMPLETE IDIOT'S GUIDE®

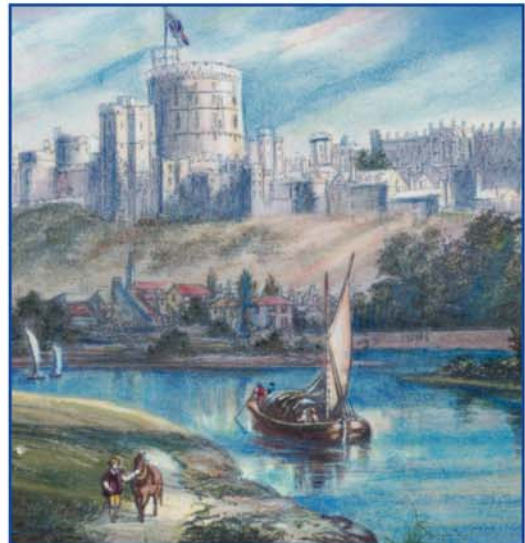
Curtea
veche

Parcurgeți odiseea celor 700 de ani
care se întind de la Sfântul Imperiu
Roman la Uniunea Europeană.

Nathan Barber

Istoria Europei

- ▶ **Poveste plină de miez**
a celei mai frământate istorii
ce s-a desfășurat vreodată.
- ▶ **Întâmplări adevărate**
care ne dezvăluie ce se ascunde
în spatele istoriei Europei.
- ▶ **Sfaturi concrete**
pentru a răspunde la teste și
examene legate de
evenimente din istoria
continentului european.

Cuprins

<i>Dragă cititorule,</i>	5
<i>Introducere</i>	7
<i>Ce veți afla din această carte</i>	7
<i>Casete informaționale</i>	11
<i>Mulțumiri</i>	11
<i>Mulțumiri speciale pentru controlul științific</i>	12

Partea I: ieșirea din Evul Mediu (c. 1300-1600) 13

Sfârșitul lumii așa cum o știm 15	15
Întâlnire cu Evul Mediu	15
Ciuma bubonică	16
<i>Purici și șobolani</i>	17
<i>În Sicilia mai întâi, apoi în întreaga Europă</i>	17
<i>Moartea neagră</i>	18
<i>După ciumă</i>	18
Un război care a durat 116 ani	19
<i>Cum a început cearta între Haltfield și McCoy</i>	19
<i>Cavaleria a murit</i>	20
<i>Scurta victorie a Angliei</i>	21
<i>Ioana d'Arc</i>	22
De la două regate la două națiuni	23
Ochiul învinețit al Bisericii	24
<i>Cruciadele</i>	25
<i>Babilonieni în Europa?</i>	26
<i>Marea Schismă a Bisericii Occidentale și mișcarea de conciliere</i>	27
<i>Cum de-a răbdat Dumnezeu nebunia asta?</i>	29
Când țărani sunt înfomețați și împovărați de dări	29
<i>Jacqueria</i>	30
<i>Răscoala țărănească din 1381</i>	30
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	31
Renașterea civilizației 33	33
Întâlnire cu Renașterea	33

De ce în Italia?	34
<i>Revișorarea comerțului</i>	36
<i>Puterea familiilor de bancheri</i>	36
<i>Comune, republici și cetăți-stat</i>	38
<i>Echilibrul puterii politice</i>	39
„Ism“-ele	39
<i>Umanismul</i>	39
<i>Laicismul</i>	41
<i>Individualismul</i>	42
Cât de măreață este arta	42
<i>Schimbări în tehnicile artistice</i>	43
<i>Schimbări în statutul artistului</i>	44
<i>Galeria numelor de seamă</i>	44
Tiparul	45
<i>Invenția lui Gutenberg</i>	46
<i>Efectele tiparului asupra Europei</i>	46
Mai bine mai târziu decât niciodată: Renașterea nordică	47
<i>O renaștere cu ceva în plus</i>	47
<i>Umaniștii creștini</i>	47
<i>Arta nordică</i>	48
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	49

Vremea unei schimbări în sânul Bisericii 51

Întâlnire cu Reforma	51
Tunete și fulgere împotriva Bisericii	52
<i>John Wycliffe și cârtitorii</i>	53
<i>Jan Hus</i>	55
<i>Probleme cu duiumul</i>	56
Un călugăr cu chemare	58
<i>Începuturile lui Luther</i>	58
<i>Luther se canonește cu mântuirea</i>	59
<i>Tetzel îl scoate din fire</i>	60
Luther față în față cu Biserica	61
<i>Și n-a fost decât începutul</i>	62
<i>Dieta de la Worms și efectele sale nedorite</i>	63
<i>Idei protestante în conflict cu dogma catolică</i>	64
Efectele pe scară largă ale ideilor lui Luther	65
<i>Țăranii îl aleg pe Luther</i>	66
<i>Nobilimea îl alege pe Luther</i>	67
<i>Luther și statutul femeii</i>	67
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	68

Vremea unei alternative la Biserică 69

Reforma iese la rampă pe plan internațional	69
---	----

Instituirea unei noi forme de protestantism	71
<i>Bun venit la Geneva</i>	71
<i>Un alt avocat în devenire alege religia</i>	71
<i>Teocrația lui Calvin</i>	72
TULIP	73
Din Scoția la Geneva și înapoi	74
<i>Knox și prezbiterianismul</i>	74
<i>Cum s-a născut Biserica Națională a Scoției</i>	75
Vlăstarele Reformei	76
<i>Anabapțiștii</i>	76
<i>Anish și quakerii</i>	78
Telenovela Reformei engleze	79
<i>Predarea torței în Anglia</i>	79
<i>Eu, Henric al VIII-lea!</i>	80
<i>Parlamentul reformat</i>	82
<i>Biserica Anglicană</i>	83
<i>Protestantă, catolică și iarăși protestantă</i>	83
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	85

Reforma Catolică și Contrareforma 87

Înnoire și reformă	88
<i>Paie pe foc</i>	89
<i>E vremea oare pentru o ajustare?</i>	90
Ce s-a întâmplat la Trento?	90
<i>Reconciliere? De neconceput</i>	91
<i>Reformată sau reafirmată?</i>	91
Ordine peste ordine	93
<i>Compania lui Isus — interzisă fetelor</i>	94
<i>Ordinul Ursulinelor — interzis băieților</i>	95
<i>Viziunile de la Ávila</i>	96
Așteptați-vă la Inchiziție și la Index	97
<i>Vânătoarea de eretici</i>	97
<i>Cărți care smintesc</i>	98
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	99

Partea a II-a: Cine-mparte... (c. 1450–1750) 101

Dumnezeu, aurul și gloria 103

Europa privește dincolo de orizont	103
Europenii încep explorările de peste mări și țări	104
<i>Tehnologie de ultimă oră</i>	105
<i>Mergem spre est navigând spre vest</i>	106
Ce anume vă motivează?	107
<i>Dumnezeu</i>	107
<i>Aurul</i>	108
<i>Gloria</i>	108

Cei care au navigat pe întinderile albastre	108
<i>Columb — erou sau impostor?</i>	110
<i>Conchistadorii</i>	112
<i>Alfi exploratori</i>	113
<i>E vremea olandezilor</i>	115
Cum a fost creată armada	116
<i>O economie înfloritoare</i>	116
<i>Cea mai mândră flotă</i>	117
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	118

Religia noastră e mai bună ca a voastră 119

Dinastiile Habsburg și Valois	119
Șirul războaielor religioase	121
<i>Războiul celor trei Henric</i>	123
<i>Parisul face toți banii</i>	124
Neastâmpăratele Țări de Jos	125
<i>Domnia lui Filip al II-lea</i>	125
<i>Revolta Țărilor de Jos</i>	126
Protestanți contra catolici în Anglia	127
<i>Maria cea Sângeroasă</i>	127
<i>Regina Fecioară</i>	128
<i>Armada e învinsă</i>	129
Cum să găsești vrăjitoare	130
<i>Schimbări în statutul femeii</i>	131
<i>Marea vânătoare de vrăjitoare</i>	132
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	134

Înălțarea și decăderea Sfântului Imperiu Roman 135

Sfântul Imperiu Roman	135
<i>Nici sfânt, nici roman și nici imperiu</i>	137
<i>Biserica și statul</i>	138
<i>Cea mai puternică familie din Europa</i>	139
Războiul de Treizeci de Ani	140
<i>Defenstrarea</i>	141
<i>Faza boemiană (1618-1625)</i>	142
<i>Faza daneză (1625-1630)</i>	143
<i>Faza suedeză (1630-1635)</i>	143
<i>Faza franceză (1635-1648)</i>	144
Perioada postbelică și urmările războiului	145
<i>Sfârșitul unui imperiu</i>	146
<i>Dezastru la nivelul agriculturii, economiei și populației</i>	147
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	149

Eu sunt șeful? Absolut!	151
Sădirea semințelor absolutismului	152
<i>Henric al IV-lea</i>	152
<i>Sully și Richelieu</i>	153
<i>Mazarin</i>	155
Regele Soare	156
<i>Un absolutist în devenire</i>	156
<i>Cum să te folosești de Versailles</i>	157
<i>O singură religie în Franța</i>	158
<i>Colbert și mercantilismul</i>	158
<i>Ludovic pe câmpul de luptă</i>	159
<i>„L'état, c'est moi!”</i>	160
Absolutismul în Anglia	160
<i>Regele Iacob</i>	161
<i>Carol I și războiul civil din Anglia</i>	162
<i>Cromwell și protectoratul</i>	163
<i>Restaurația</i>	165
Sfârșitul absolutismului englez	165
<i>Revoluția glorioasă</i>	166
<i>Limitele impuse coroanei</i>	167
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	168
Monarhii absoluți de la Răsărit	169
Condiția jalnică a țărănimii	169
Austria după război	170
<i>Mai mulți șerbi și mai puțini protestanți</i>	171
<i>Habsburgii după război</i>	171
<i>Războiul împotriva lui Ludovic</i>	172
<i>Sanctiunea Pragmatică</i>	172
Prusia (cu P!)	173
<i>Hohenzollernii</i>	173
<i>Unde te întorci, tot de Frederic dai.</i>	174
Ascensiunea Rusiei	175
<i>Sfârșitul jugului mongol</i>	176
<i>Ave, Cezar</i>	177
<i>Era Ivan într-adevăr groaznic?</i>	177
A moderniza sau a occidentaliza? Aceasta-i întrebarea	178
<i>Petru cel Mare</i>	179
<i>Reformarea Rusiei</i>	179
<i>Orașul din mlaștină</i>	180
Dacă nu-i baroc... ..	181
<i>Arta barocă</i>	181
<i>Barocul, trambulină a absolutismului</i>	182
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	183

Partea a III-a: Tumultul revoluțiilor (c. 1500-1800) 185

Revolta oamenilor de știință 187

O nouă perspectivă asupra lumii	187
„Vechea“ perspectivă asupra lumii	188
Ipoteza lui Copernic	189
Brahe, Kepler și Galilei	190
Pe umerii uriașilor	192
Sir Isaac Newton	192
Principia	193
Reacția religiei	193
Luther și Calvin sună adunarea	194
Biserica se alătură corului	194
În bucătăria lui Bacon și Descartes	195
Sir Francis Bacon și raționamentul inductiv	196
René Descartes și raționamentul deductiv	197
Consecințele Revoluției Științifice	198
Fundamentele metodei științifice moderne	198
O comunitate științifică	199
Știința care salvează vieți	199
Ce trebuie să rețineți	200

Iluminarea publicului, nu a poporului 201

Legătura dintre Revoluție și Iluminism	201
Știința e sic	202
Să punem în aplicare ce am învățat	202
De ce atâta scepticism?	203
Tabula rasa	205
Les philosophes	205
Libertatea intelectuală în Franța	206
Enciclopedia	208
Toleranța: o așteptare îndreptățită	208
Alias Voltaire	209
Iluminismul târziu	210
Baronul d'Holbach, un ateu	211
David Hume, tot un ateu	211
Viziunea diferită a lui Rousseau asupra societății	212
Oximoronul monarhi luminați	213
Frederic cel Mare	214
Ecaterina cea Mare	215
Maria Tereza și Iosif al II-lea	216
Ce trebuie să rețineți	217

Revoluția Agricolă și o Europă aflată în expansiune 219

Semințele revoluției	219
----------------------------	-----

Deschis și închis	220
<i>Stăpânirea pământului în devălmășie</i>	220
<i>Împrejmuirea</i>	221
Tehnologie agricolă revoluționară	222
<i>Azotul salvează culturile</i>	223
<i>Noi tehnici agricole</i>	224
Oameni, peste tot o mulțime de oameni!	225
<i>Reacția în lanț</i>	225
<i>Frânarea creșterii demografice</i>	226
Industria artizanală	226
<i>Industria rurală sau sistemul muncii la domiciliu</i>	227
<i>Protoindustria și textilele</i>	227
Economia atlantică	228
<i>Coloniile, o funcție a mercantilismului</i>	229
<i>Adam Smith</i>	230
<i>Sclavia</i>	231
<i>Comerțul triumghiular</i>	232
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	233

Revoluția Franceză

235

Necazuri pentru britanici	236
<i>Coloniile se înfurie</i>	236
<i>Coloniile își proclamă independența</i>	237
<i>Coloniile primesc ajutor din Franța</i>	238
<i>Francezilor le vine o idee</i>	238
Dilema lui Ludovic al XVI-lea	239
<i>Mulțam, Rege Soare</i>	239
<i>Necazuri din pricina taxelor</i>	240
Adunarea Națională și Revoluția	240
<i>Cele trei Stări</i>	241
<i>Cum s-a născut Adunarea Națională</i>	242
<i>Bastilia și teroarea</i>	243
Adunarea Națională preia frâiele	244
<i>Declarația Drepturilor Omului</i>	244
<i>Și cu femeile cum rămâne?</i>	244
<i>Adunarea Națională face câteva schimbări</i>	245
<i>Răspunsul Europei la revoluție</i>	246
Tăiați-i capul: domnia terorii	246
<i>Girondinii și montagnarzii</i>	247
<i>Robespierre și domnia terorii</i>	248
<i>Reacțiunea thermidoriană</i>	250
<i>Instituirea Directoratului</i>	250
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	251

Partea IV: Spuneți că mai doriți niște revoluții? (c. 1776-1900)

253

„Micul” Napoleon și marele Metternich

255

Un om scund cu planuri înalte	256
<i>Puștiul din Corsica</i>	256
<i>Carierea militară a lui Napoleon</i>	257
<i>Prim Consul și apoi împărat</i>	258
Franța napoleoniană	258
<i>Schimbări în guvern</i>	259
<i>Codul civil din 1804</i>	259
Napoleon nu se mai satură de Europa	260
<i>Coalițiile</i>	260
<i>Marele Imperiu</i>	261
<i>Adevăratul Waterloo</i>	261
Lumea după Napoleon și echilibrul puterii politice	263
<i>Mentținerea unui echilibru delicat</i>	264
<i>Restaurația dinastiei Bourbonilor</i>	264
<i>Congresul de la Viena</i>	265
Alte ism-e	267
<i>Naționalismul</i>	267
<i>Liberalismul</i>	269
<i>Conservatorismul</i>	270
Prințul Klemens von Metternich	270
<i>Întruchiparea conservatorismului</i>	271
<i>Sfânta Alianță</i>	272
<i>Trăiască statu quo-ul</i>	272
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	273

Revoluția Industrială

275

Vrei să cumperi ceva, caută mai întâi în Marea Britanie	275
<i>De ce Marea Britanie?</i>	276
<i>Primele fabrici</i>	277
<i>Luddiții</i>	279
Tehnologie de ultima oră	280
<i>Noi surse de energie</i>	280
<i>Căile ferate</i>	281
Muncitorii și reforma	282
<i>Salarii mai bune în condiții mai grele</i>	282
<i>Exploatarea copiilor</i>	283
<i>De vină sunt proprietarii fabricilor</i>	284
<i>Mișcarea reformistă</i>	284
<i>Primele mișcări muncitorești</i>	285

Canalizarea și viața la oraș	285
<i>Orașe în plină dezvoltare</i>	286
<i>Suprapopularea</i>	286
<i>Condiții salubre? Ce sunt alea?</i>	287
<i>Să facem curat la locul de stat</i>	287
Ce romantic!	288
<i>Idealurile romantice</i>	289
<i>Literatura romantică</i>	290
<i>Arta și muzica romantică</i>	290
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	291

Noile ideologii stârnesc curiozitatea

293

Socialismul	293
<i>Socialismul utopic francez</i>	294
<i>Primele încercări utopice</i>	296
Marx și Manifestul	296
<i>Nu e unul dintre Frații Marx*</i>	297
<i>Proletari din toate țările, uniți-vă!</i>	298
Mișcarea socialistă	300
<i>Socialiștii timpurii</i>	300
<i>Socialismul și muncitorii</i>	301
Noi concepții despre familie	302
<i>O clasă de mijloc aflată în ascensiune</i>	302
<i>Schimbarea rolului femeii</i>	304
<i>Noi atitudini față de copii</i>	305
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	306

Durerile de creștere ale secolului al XIX-lea

307

Înainte potopului	307
1848: anul revoltelor	308
<i>Revoluția din Franța</i>	309
<i>Revoluția din Austria</i>	310
<i>Prusacii înaintează cereri</i>	311
Un alt Napoleon	312
<i>Cum să fii ales folosind un nume faimos</i>	312
<i>Mai întâi republică, apoi imperiu</i>	313
<i>Puțină ordine în balamuc</i>	314
Ctitorirea de națiuni: Italia și Germania	314
<i>Unificarea Italiei</i>	315
<i>Unificarea Germaniei</i>	316
Reforma în Rusia	319
<i>Așa-zisele mari reforme</i>	320
<i>Rusia prinde din urmă plutonul</i>	321
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	322

Ce mai încurcătură de ițe! 323

O piață mondială	323
Prăpastia se adâncește	324
Investițiile străine și piețele externe	325
Deschiderea Orientului	325
Europenii se împrăștie pe tot globul	326
Povara omului alb	327
Imperialismul vechi și nou	328
Justificarea imperialismului	329
Acapararea de teritorii în Africa	330
O încâlceală de alianțe	331
Reguli de bază pentru acapararea de teritorii	332
Prea multe tratate, aliați și dușmani	333
Prea multe tensiuni	334
Capra vecinului	335
Butoiul cu pulbere din Balcani	335
Naționalismul în insulele Marii Britanii	336
O afacere sordidă	337
Ce trebuie să rețineți	338

Partea a V-a: Războaie de amploare și Big Bang-uri asurzitoare (Secolul XX) 339

S-a întors lumea cu susu-n jos 341

Războiul care ar fi trebuit să pună capăt oricărui război	341
Cum de s-a întâmplat așa ceva?	342
Război pe Frontul de Vest	343
Viața în tranșee	344
Războiul cuprinde Europa	345
Efortul unui război total	346
Revoluția Rusă	346
Sfârșitul țarilor	347
Guvernul provizoriu	349
Revoluția bolșevică	350
Bolșevicii înving	351
Să anulăm totul!	352
Tratatul de la Versailles	353
Limitele tratatului	354
O Europă obosită	354
Epoca frământărilor	355
O filozofie scormonitoare	355
Noua fizică	356
Arta și literatura sparg toate tiparele	357
Marea Criză	358
Ce trebuie să rețineți	359

Războiul mondial: al doilea, mai rău decât primul **361**

Deriva continentelor	361
Dictatorii preiau puterea	362
<i>Ascensiunea lui Stalin</i>	362
<i>Ascensiunea lui Mussolini</i>	365
<i>Ascensiunea lui Hitler</i>	366
Politica de nonintervenție — părea o idee bună la vremea respectivă	368
<i>Anii grei ai perioadei interbelice</i>	369
<i>Hitler încalcă unele reguli</i>	370
<i>Prețul nonintervenției</i>	371
Războiul total	371
<i>Marea Britanie și Franța reacționează în sfârșit</i>	372
<i>Rusia și Statele Unite se implică și ele</i>	374
<i>Noutăți pe Frontul de Est</i>	374
<i>Capitulare necondiționată</i>	375
Holocaustul	377
<i>A spus-o în Mein Kampf</i>	377
<i>Problema evreiască</i>	378
<i>Lagărele de concentrare</i>	378
<i>Procesele de la Nürnberg</i>	379
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	380

Epoca Războiului Rece **381**

Națiuni unite sau Națiunile Unite?	382
<i>Tensiuni anterioare Războiului Rece</i>	383
<i>Est contra Vest</i>	384
<i>NATO și Pactul de la Varșovia</i>	385
Renăscută din cenușă	386
<i>Dezastrul provocat de război</i>	387
<i>Europa de Vest prosperă</i>	387
<i>CEE</i>	388
O URSS cu față umană	389
<i>Gata cu Stalin</i>	390
<i>Destalinizarea</i>	390
<i>Doctrina lui Brejnev</i>	392
<i>Détente?</i>	393
E greu să renunți	394
<i>Marea Britanie, de la imperiu la Commonwealth</i>	395
<i>Decolonizarea franceză</i>	395
Starea economiei se agravează	396
<i>Prăbușirea dolarului</i>	396
<i>Embargoul OPEC</i>	397
<i>Cu un ochi la URSS</i>	398
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	398

La cumpăna dintre milenii	401
Declinul și prăbușirea comunismului	401
<i>O ultimă zvâcnire sovietică</i>	402
<i>Polonia face valuri</i>	402
<i>Reagan și papa se angajează împotriva comunismului</i>	403
1989	404
<i>Germania se reîntregește</i>	406
<i>Prăbușirea URSS</i>	407
Vremuri grele în Balcani	409
<i>Dezmembrarea Iugoslaviei</i>	409
<i>Războaiele iugoslave</i>	410
<i>Epurarea etnică</i>	411
Uniunea Europeană	412
<i>Actul Unic European și tratatul de la Maastricht</i>	412
<i>Apare euro</i>	414
Cu cât lucrurile se schimbă mai mult	414
<i>Reacția la teroare</i>	415
<i>Provocări pentru viitor</i>	417
<i>Ce trebuie să rețineți</i>	417
Anexe	419
Evenimente majore din istoria Europei	419
<i>Resurse online pentru completarea cunoștințelor</i>	425

Sfârșitul lumii așa cum o știm

În acest capitol

- De ce i se spune Ev Mediu
- Cea mai cumplită molimă
- Războiul de 100 de Ani
- Probleme majore în sânul Bisericii
- Răscoalele țărănești

Termenul *Ev Mediu* provine din latinescul *medium aevum*, din care derivă cuvântul *medieval*. Așadar, în principiu, termenii *Ev Mediu* și *medieval* sunt sinonimi din punct de vedere istoric. Europeanii secolului al XV-lea, privind în urmă, la perioada cuprinsă între căderea Imperiului Roman și zorii Renașterii, și considerând-o intermediară, i-au dat numele de Ev Mediu.

Pentru europeanii Evului Mediu însă, vremurile pe care le trăiau arătau mai degrabă ca sfârșitul lumii. Între anii 476 d.Hr., când Roma a căzut în mâinile barbarilor, și 1400, când în Italia începuseră să apară primele semne ale Renașterii, Europa a cunoscut timpuri grele. Timp de aproape 400 de ani după căderea Romei, fără romani și fără un guvern stabil care să mențină ordinea, triburile barbare și-au făcut de cap în Europa. Condițiile nu erau tocmai ideale pentru progres în domenii precum tehnologia, știința sau educația. De fapt, lucrurile păreau atât de sumbre, încât mulți istorici moderni au denumit aceste prime secole de după căderea Romei Evul Întunecat.

Întâlnire cu Evul Mediu

Așadar, când a ieșit Europa din beznă? O parte din merit îi revine lui Carol cel Mare, care a creat un guvern central stabil pentru franci, punând bazele unuia dintre cele mai mari regate barbare. Însă lucrurile nu iau sfârșit aici pentru el. În

anul 800, devine Împărat al Sfântului Imperiu Roman, cimentând astfel legătura dintre stat și biserică, legătură ce se va menține mult timp de acum înainte. Poziția împăratului mergea mână în mână cu aceea a papei. În lumea catolică, papa reprezenta autoritatea supremă în privința tuturor chestiunilor de ordin spiritual, iar împăratul deținea autoritatea politică supremă.

O parte din merit îi revine, de asemenea, lui William, Ducele Normandiei, mai cunoscut sub numele de William Cuceritorul. În 1066, William a reușit să invadeze Anglia, preluând controlul după victoria hotărâtoare în bătălia de la Hastings. După ce a preluat conducerea Angliei, William a instaurat un nou sistem, *feudalismul*. El și-a împărțit regatul între câțiva nobili. Aceștia erau vasalii săi și pământurile pe care le distribuise fiecăruia dintre ei purtau numele de feude. Fiecare nobil avea mai apoi responsabilitatea de a furniza soldați pentru armata regelui. Pentru a putea face asta, nobilii își împărțeau la rândul lor pământurile între vasali în schimbul serviciului militar și al loialității acestora. Și tot așa până când toate întinderile de pământ din regat ajungeau la dimensiuni ușor de gestionat, iar armata regală la un număr suficient de oameni. Sistemul feudal va domina în aproape întreaga Europă vreme de secole — mergând chiar până la 900 de ani în unele regiuni.

Mic dicționar de termeni

Feudalismul a fost un sistem politic, economic și social în care proprietarii latifundiari (seniorii feudali) le acordau pământuri (feude) altor persoane cu un statut inferior (vasalii), în schimbul loialității acestora, al serviciului militar și al dărilor.

Pentru cei care nu pot accepta eticheta pe care o implică termenul „Ev Întunecat”, Evul Mediu poate fi împărțit în Evul Mediu timpuriu, cuprinzând secolele de după căderea Romei, și Evul Mediu târziu, adică secolele imediat premergătoare Renașterii. Dacă viața în Evul Mediu timpuriu era într-adevăr plină de incertitudini pentru majoritatea Europei, cea din Evul Mediu târziu nu era nici ea cu mult mai bună, în ciuda prezenței câtorva guverne stabile. Evul Mediu târziu nu a arătat niciodată așa cum este înfățișat în povestirile

romantice sau în filmele hollywoodiene, și anume cu țărani fericiți, castele frumoase, cavaleri curajoși și mândre domnițe — în realitate, a fost sfâșiat de tulburări politice și religioase, de molime și războaie.

Ciuma bubonică

Secolul al XIV-lea s-a dovedit a fi unul dintre cele mai nefaste pentru locuitorii Europei. Populația nu fusese nicicând atât de numeroasă — și nici nu va mai fi câteva sute de ani de acum încolo. Densitatea populației a dus la scumpirea

pământurilor și la o concurență acerbă pentru locurile de muncă. În plus, tehnicile agricole rudimentare, condițiile climatice vitrege și recoltele sărăcăcioase de la începutul secolului au avut urmări dezastruoase. Deoarece sistemul imunitar al oamenilor de rând era slăbit de alimentația săracă, foarte mulți cădeau victimă bolilor, oboselii, malnutriției sau foametei. Așadar, nici că se putea o sincronizare mai proastă. În octombrie 1347, negustorii din Genova au adus cu ei în Italia un pasager clandestin neașteptat: ciuma *bubonică*.

Mic dicționar de termeni

Bubonic vine de la cuvântul *bubo*, care desemnează nodulii limfatici mari și umflați ce provoacă dureri mari și suferințe victimelor ciumei.

Purici și șobolani

Ciuma a apărut la rozătoare, în special la șobolanii negri. În Europa secolului al XIV-lea sistemele sanitare erau, într-un cuvânt, inexistente. Străzile orașelor colcăiau de dejecții. Gunoaiele și resturile nu erau aruncate unde trebuia. Iar acolo unde existau gunoaie erau și șobolani. Și unde erau șobolani, puricii nu întârzieau să apară.

Șobolanii nu puteau transmite boala la oameni, însă puricii da. Într-o Europă în care oamenii se spălau și purtau haine curate rareori, împărțind adesea patul cu alte persoane, puricii făceau parte din viața de zi cu zi. Dacă un purice mușca un șobolan infectat și apoi un om, era aproape sigur că acesta din urmă va contracta boala. O persoană infectată putea transmite apoi boala prin tuse, strănut sau atingere.

În Sicilia mai întâi, apoi în întreaga Europă

În 1330, China suferea de pe urma ciumei care izbucnise. Din nefericire pentru Europa, una dintre cele mai profitabile rute comerciale către China pentru negustorii italieni trecea prin regiunea Mării Negre. Neguțătorii genovezi care au adus ciuma în Italia, fără măcar să bage de seamă, s-au molipsit mai mult decât probabil în bazinul Mării Negre, de la comercianții care o aduseseră acolo din China. Când vasele au ajuns în Sicilia, pentru mulți dintre călători nu mai exista scăpare din ghearele ciumei. Nu a durat mult până când boala s-a răspândit în întreaga Sicilie. Sicilienii i-au gonit pe negustori afară din oraș, dar răul fusese deja făcut. În doar câteva zile, boala a cuprins și zonele rurale.

Până în august 1348, ciuma călătorise prin Europa și ajunsese în Anglia. Boala se răspândea atât de repede, încât atunci când un oraș își dădea seama că picase

victimă bolii era deja prea târziu. Adeseori, oamenii mergeau într-un oraș, se molipseau și apoi, fără să știe, duceau boala cu ei în orașul următor. În cele din urmă, orașele au început să-i privească mai atent pe călătorii care veneau, dar nici măcar cetățile prevăzătoare nu au putut împiedica răspândirea ciumei.

Moartea neagră

Europa nu se mai confruntase niciodată cu ceva asemănător ciumei — Moartea Neagră, cum ajunsese să fie cunoscută. Aproximativ două treimi dintre cei care contractaseră boala au murit. Victimele mureau în dureri înfiorătoare, cu pete negre dureroase pe piele și umflături ale ganglionilor gâtului, subsuorilor și zonei inghinale. Singura veste îmbucurătoare era că, în general, suferințele nu durau mult. Boccaccio spusese o dată, vorbind despre ciumă, că cei atinși de Moartea Neagră „luau prânzul cu prietenii și masa de seară în rai cu străbunii”.

Lumea trăia într-o stare de frică permanentă. Medicina nu oferea niciun răspuns. Medicii de pe vremea aceea nu aveau aproape deloc cunoștințe despre bolile infecțioase, așa că nu puteau face prea multe pentru a combate răspândirea ciumei, cu atât mai puțin să trateze victimele. Europa se simțea neajutorată.

Moartea Neagră a lăsat în urmă milioane de morți. Se estimează că în cinci ani a dispărut o treime din populația Europei. Cifrele variază, dar estimările general acceptate se încadrează între 25 și 33 de milioane de morți. Rata mortalității a fost în general mai scăzută în mediul rural, însă multe orașe și-au pierdut până la 50 la sută dintre locuitori. Epidemia s-a potolit după câțiva ani, însă amenințarea ciumei a persistat secole de-a rândul, pentru că răbufniri ocazionale au continuat să afecteze Europa.

După ciumă

Nimeni nu pune la îndoială faptul că pierderea atâtor vieți a reprezentat o tragedie de proporții epopice, dar ea a fost urmată și de o rază de lumină. Înainte ca Moartea Neagră să lovească Europa, continentul era suprapopulat, iar populația malnutrită și prost plătită. După dispariția ciumei și împușinarea populației, s-a înregistrat evident și o scădere a mâinii de lucru. Asta însemna că lucrătorii urmau să se bucure de o creștere a simbriilor și că populația odinioară subnutrită avea acum hrană din belșug. Ironia sortii face, așadar, ca starea de sănătate și situația economică a europenilor să se îmbunătățească după ciumă.

Cu toate acestea, nu puține au fost și consecințele negative. Cum boala făcea ravagii, fără puțință de control, oamenii simțeau nevoia unei explicații pentru

această tragedie. Mulți au susținut că molima reprezenta mânia Domnului, care se abătea asupra unui continent păcătos. Biserica îi sfătuia pe oameni să se roage fără preget pentru mântuire, însă aceasta nu mai venea. Mulți și-au pierdut credința în Dumnezeu și în puterea Bisericii. Unii dintre cei care nu s-au raliat teoriei „mâniei divine” au arătat cu degetul către evrei. Teorii conspiraționiste sugerau că evreii ar fi otrăvit fântânile în încercarea de a distruge creștinătatea, ceea ce a dus la multe violențe împotriva evreilor peste tot în Europa. Mulți europeni, indiferent de cauza atribuită izbucnirii molimei, au ieșit din această experiență cuprinși de amărăciune și sleiți de puteri.

Un război care a durat 116 ani

Între 1337 și 1453, Anglia și Franța s-au angajat într-o serie de raiduri, acțiuni de gherilă și bătălii propriu-zise, cunoscute sub numele de Războiul de 100 de Ani. În realitate confruntările au durat 116 ani, dar trebuie remarcat faptul că luptele nu s-au desfășurat neîntrerupt de-a lungul întregii perioade. Au existat și armistiții, ca și momente în care luptele au slăbit sau au încetat de tot, dar aceste perioade de pace rareori durau mai mult de câțiva ani.

Cum a început cearta între Hatfield și McCoy*

Mare trebuie să fi fost neînțelegerea pentru ca două regate să se arunce astfel unul asupra celuilalt vreme de peste o sută de ani. În cazul Războiului de 100 de Ani, au existat de fapt două neînțelegeri majore, combinate cu reala animozitate dintre francezi și englezi.

Prima neînțelegere se referea la pământ, mai precis la unele teritorii deținute de englezi în sud-vestul Franței, unde se găseau din belșug bunuri pentru negoț. Într-un război precedent, minor, însă dezastruos, din secolul al XIV-lea, Anglia își pierduse majoritatea proprietăților și dorea acum cu disperare să-și recupereze pământurile.

A doua neînțelegere s-a ivit în legătură cu succesiunea la tronul francez. În 1328, regele francez Carol al IV-lea, numit și Carol cel Frumos, a murit fără a lăsa în urma sa un fiu care să moștenească tronul, aruncând astfel Franța într-o criză.

* *Cearța dintre Hatfield și McCoy* este o expresie proverbială din folclorul american, care semnifică neînțelegerea dintre două părți rivale ce se urăsc de moarte. Expresia provine de la o rivalitate reală între două familii de coloniști americani, care, ani de-a rândul, a făcut victime de ambele părți. (*n. trad.*)

Istoria Europei este o lecție teribilă despre cum se înfruntă spiritul și violența în lume.

Firește, nu sunteți un ignorant. Știți că majoritatea națiunilor Europei au o istorie care îi influențează nu numai pe locuitorii acestui continent, ci și întreaga lume. Mai bine sau mai rău, încercările prin care a trecut Europa de-a lungul secolelor au făurit istoria întregii planete și a umanității, pregătind-o pentru secolul XXI.

The Complete Idiot's Guide – Istoria Europei, vă conduce prin tumultuoasa poveste a unui spațiu geografic care a dăruit lumii întregi deopotrivă cultură și războaie. În această carte veți afla:

- ▶ Cum a slăbit Reforma strânsoarea pe care Biserica Catolică o exercita asupra problemelor politice ale Europei.
- ▶ Cum s-a răspândit microbul revoluției dintr-o țară în alta în secolele XVIII-XIX.
- ▶ Care sunt cauzele și efectele celor două războaie mondiale.
- ▶ Cum s-a produs declinul comunismului și care sunt idealurile Uniunii Europene.

NATHAN BARBER, a absolvit cu *magna cum laude* William Carey College din Hattiesburg, Mississippi, cu o teză în domeniile istorie și științe sociale. Este un veteran al învățământului în care a activat, predând istoria Europei la Vanguard College Preparatory School din Waco, Texas. În 2005, William Carey College l-a desemnat pe Barber Distinguished Young Alumnus of the Year.

Parcurgând istoria Europei, înțelegeți mai bine viitorul lumii.

- ▶ Descoperiți cum a apărut civilizația modernă în Renaștere.
- ▶ Aflați cum a influențat Reforma Biserica din Anglia.
- ▶ Urmăriți întreaga desfășurare a cuceririlor napoleoniene.
- ▶ Descifrați începuturile și rezultatele revoluțiilor din Europa.
- ▶ Vă faceți o imagine despre lumea și preocupările oamenilor de știință europeni.
- ▶ Vizitați prima piață globală și realizați cum a devenit ea responsabilitatea omului alb.
- ▶ Identificați rădăcinile Războiului Rece în consecințele celor două războaie mondiale.

incepi să afli

ISBN 978-606-588-378-9

9 786065 883789